

Työ- ja elinkeinoministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 22.5.2024 Dnro EU/80/2024-TEM-37

Suomen yhdenntetyn energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) päivitys

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta kirjalliseen kannanottoon. Esitämme lausunnossamme sekä yleisiä kommentteja alue- ja paikallistason näkökulmasta ilmasto, luonto- ja energia-asioihin liittyen, että yksityiskohtaisia kommentteja lausuntopyynnössä pyydetyistä aiheista.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto tukee suunnitelman yleistä tavoitetta lisätä energiaturvallisuutta, vähentää riippuvuutta tuontienergiasta, päästöjen vähentämisestä sekä kestäväen talouden ja luonnon monimuotoisuuden edistämisestä.

1. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen

Suomen päästövähennystavoite vuoteen 2030 mennessä on 50 % verrattuna vuoteen 2005. Pohjois-Karjalan maakunta on HINKU maakunta ja tavoittelee siten 80 % vähennystä verrattuna vuoteen 2007. Maakunta tunnistaa tavoitteen kunnianhimoisuuden etenkin liittyen liikenteen ja maatalouden päästöihin. Näiden osalta toivotaan Suomen yhdenntetyltä energia- ja ilmastosuunnitelmalta selkeitä ja konkreettisia päästövähennystoimia kuitenkin vaarantamatta ruokaturvaa ja vaikeuttamatta harvaan asutun alueen väestön liikkumista. Biokaasun nosto sähkön rinnalle keinona vähentää liikenteen päästöjä on hyvä ja sen edistämiseen tulee panostaa voimakkaasti. Samoin suunnitelmassa on hyviä noston ja esimerkkejä keinoista, joilla voi maataloudessa vähentää päästöjä ja lisätä maaperän hiilivarastoja. Toimia on kuitenkin jatkossa tuotavat tehokkaammin käytäntöön ja kehitettävä lisää ja siten, että päästöjen vähentäminen mahdollistaa ruuantuotannon ja ruokaturvan kautta maan. Erot ja mahdollisuudet viljelypainotteisten ja karjatalouspainotteisten maatalousalueiden osalta on huomioitava.

LULUCF tavoite on kannatettava. Maankäyttösektorin päästöjen on pysyttävä hiilensidontaa pienempänä eli maankäyttösektorin on pysyttävä hiilinieluna. Metsien merkitys hiilinieluna on merkittävä, mutta on korostettava, että ilman huomattavia päästövähennyksiä, fossiilisista raaka-aineista luopumista ja niiden korvaamista uusiutuvilla, ei edes hillitä ilmastomuutosta merkittävästi. Erityisesti tavoite metsäkadon välttämistä on tarpeen. Tässä on otettava huomioon uusiutuvan energian (aurinko- ja tuulivoima) rakentamisen tarpeet ja sovitettava ne maankäytöllisesti järkevästi. EU:n metsäkatoasetus ei tunnista energiarakentamista metsäkadon syynä. Molemmat em. uusiutuvan energian muodot vaativat laajojakin maa-alueita. Tässä maankäytön suunnittelun merkitystä on korostettava, jottei aiheuteta metsäkatoa kohdistamalla rakentaminen metsäalueille. Tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta rakentaminen kohdistuu kitu- ja joutomaille lähelle olemassa olevaa energiainfraa. Tämä on tarpeen, jotta vältetään puuntuotannon vaarantuminen metsäalan pienentyessä. Energiarakentamisen kohdistaminen laajasti

metsämaalle vaarantaa Suomelle asetetun LULUCF tavoitteen, -17.8 Mt vuonna 2030, mikäli menetettyä aluetta ei jollakin tavalla kompensoida. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto vastustaa suunnitelmassa mainittua maankäytön muutosmaksua, sillä se saattaa rajoittaa investointeja.

Ilmastonmuutoksen sopeutumisessa on mainittu ELY-keskusten keskeinen rooli. Maakuntien liitot tulisi nostaa myös suunnitelmaan, sillä maakunnat tekevät yhdessä kuntien kanssa merkittävää ilmasto- ja energiatyötä myös sopeutumiseen liittyen mm. jalkauttamalla alueellisia ilmasto- ja energiasuunnitelmia.

Maakuntaliitto näkee liikenteen päästövähennystavoitteet erityisen haastavana Itä-Suomelle ja sen teollisuudelle, jossa Saimaan kanavan sulkeminen on entisestään vaikeuttanut teollisuuden logistiikkaympäristöä. Samalla päästötavoite siirtyy helposti yhä kauemmas, ellei Itä-Suomeen selkeästi satsata muun muassa Karjalan radan kehittämiseen. Laivakuljetusten siirtyminen tieverkolle on kallista ja kuluttaa entistä enemmän alueen tiestöä, siltoja ja vie energiaa. Itä-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa teollisuuden vientikuljetusten turvaamiseksi tarvitaan pikaisesti Karjalan radan kapasiteetin vahvistamista sekä raideyhteyksien sähköistämisiä (kiireellisenä Joensuu – Kontiomäki, sekä myös Joensuusta Kuopioon ja Pieksämäelle).

2. Uusiutuvan energian edistäminen

Uusiutuvan energian lisäämisessä on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota liikenteen ja maatalouden vähäpäästöiseen energiaan ja tarjottava eri vaihtoehtoja sähkön lisäksi. Pohjois-Karjalassa uusiutuvan energian osuus oli vuonna 2022 jo 72 % energian kulutuksesta eli enemmän kuin mikä on Suomen tavoite vuoteen 2030. Kuitenkin liikenne ja maatalous ovat suurimmat päästölähteet maakunnassa, mikä osittain johtuu niiden energiantarpeesta. Biokaasun tuotannon ja käytön systemaattisesta edistämisestä tulee jatkaa. Biokaasua tarvitaan erityisesti raskaassa liikenteessä, työkoneissa ja maatalouden muissa energiatarpeissa. Biokaasu on todellista kiertotaloutta ja tarjoaisi myös toimeentuloa maataloilla (biokaasua maatalouden sivuvirroista). Maantieliikenteen päästötavoitteen, 51 % vähennys vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä, saavuttamista ajatellen myös liikenteen polttoaineiden jakeluvaihtoa tulisi nostaa nykyisestä. Liikenteen päästöjen vähentämistä tukisi myös maanteiden kunnossa pitäminen tasa-arvoisesti koko maassa. Tämä olisi tärkeä tavoite maakuntien kannalta.

Uusiutuvan energian käytön lisäämisessä tärkein poliittinen ohjauskeino olisi tehdä uusiutuvista vaihtoehdoista selkeästi halvin vaihtoehto kuluttajalle. Tämä ei saa tapahtua nostamalla fossiilisten energialähteiden hintaa vaan esimerkiksi veroratkaisuilla alentaa uusiutuvien vaihtoehtojen hintaa merkittävästi.

Rakennusten energiankäytön päästöjen vähentämiseen liittyvät tärkeinä osana energiayhteisöt. Energiayhteisöt mahdollistavat uusiutuvan energian yhteiset investoinnit ja niistä saatavan hyödyn jakamisen. Tähän liittyvää lainsäädäntöä ja rajoituksia tulee systemaattisesti edelleen kehittää myös kiinteistörajat ylittävät sekä

digitaaliset energiayhteisöt sallivaan suuntaan ja poistaa rajoituksia. Tämä on kiinnostava mahdollisuus erityisesti haja-asutusseuduilla.

3. Energiatehokkuuden edistäminen

Ei lausuttavaa.

4. Energiaturvallisuus

Energian huoltovarmuuden, energiaturvallisuuden, tavoitteet ovat hyvät. Niiden toteuttamisessa tulee huolehtia tasavertaiset mahdollisuudet eri alueilla ja maakunnissa. Etenkään Itä-Suomen osalta tämä ei tällä hetkellä toteudu. Tuulivoiman tuotanto tässä hyvänä esimerkkinä. Energian saatavuuteen, erityisesti sähköenergian, on kiinnitettävä erityistä huomiota etenkin talviaikaan, jotta korkeilta sähköhinnoilta ja pitkiltä sähkökatkoilta vältytään. Suunnitelmassa mainittu korkeintaan 36 tunnin sähkökatko tavoite haja-asutusseuduilla voisi olla tiukempi. Hajautetut ja monipuoliset energialähteet on kirjattu myös maakunnan Ilmasto- ja energia 2030 ohjelmaan. Energiaomavaraisuuden lisääminen ja siitä huolehtiminen ovat osa tätä turvallisuutta ja Pohjois-Karjalassa vuonna 2022 energiaomavaraisuus oli jo 69 %.

5. Energian sisämarkkinat

Fingrid suunnittelee massiivisia investointeja sähkönsiirtokapasiteettiin, noin 4 miljardia euroa kantaverkkojen laajentamiseen ja huoltoon 2033 mennessä. Tässäkin on otettava huomioon alueellinen tasa-arvo ja vihreiden teollisten investointien mahdollistaminen erityisesti Itä-Suomessa. Nyt suunnitelmassa on mainittu vain yhteydet Etelä-Suomesta Länsi- ja Pohjois-Suomeen. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostaa, että kantaverkkoa on kehitettävä siten, että verkko mahdollistaa koko maassa investoinnit vetytalouteen ja energiaa tuottavaan ja käyttävään teollisuuteen. Erityishuomiota verkkoinvestoinneissa tulee kohdistaa Itä-Suomeen, jossa siirtoverkon puutteet ovat suurimmat, mutta jossa on samalla suuri investointipotentiaali muun muassa tuuli- ja aurinkovoimassa sekä vedyn tuotannossa ja jalostuksessa. Nk. Vaaralinjan 400 kV sähkön siirtoyhteyksien kehittäminen Lapista Kainuun ja Pohjois-Karjalan kautta Etelä-Karjalaan sekä itä-länsisuuntaisten siirtoyhteyksien vahvistamisesta on otettava kansallisissa suunnitelmissa huomioon.

Sähkönsiirron kapasiteetin rinnalla on syytä kehittää myös sähkönvarastointia. Tämä mahdollistaa korkeamman jalostusasteen tuotannon ja runsaan energiantuotannon ajalta sähkön varastoimisen paikkaamaan heikkotuottoisia aikoja (erityisesti tuuli- ja aurinkoenergiaa koskien).

Vedyn tuotantoon ja jatkojalostamiseen on osaamista ja kiinnostusta myös Itä-Suomessa osana vihreän teollisuuden kehittämistä. Sen mahdollistaminen edellyttää, että vedyn valmistus- ja siirtokapasiteettia kehitetään tasapuolisesti ja tämä otetaan huomioon alusta asti suunnittelussa. Nykyiset Gasgrid suunnitelmat koskettavat vain Etelä- ja Länsi-Suomea. Suunnitelmassa energian siirtoverkkojen kehityksessä

tavoitteeksi tulisi asettaa pitkien kaasun siirtoverkkojen ohella myös se, että synnytetään vedyn tuotantoa ja jatkojalostusta lähelle uusiutuvan sähkön tuotantoa ja muita vedyn jalostuksen raaka-ainelähteitä. Esimerkiksi Joensuussa on käynnissä merkittävä vetytalouden hanke/suunnitelma, ja se voi olla vasta alkua Pohjois-Karjalassa, jossa on paljon potentiaalia vedyn tuotannolle metsä- ja energiateollisuuden rinnalla.

Energiaköyhyyden torjuntaa ei pidä suunnitelmassa väheksyä. Tässä on suuria alueellisia eroja. Pohjois-Karjalassa talvella 2021–2022 oli 35 500 asukasta, jotka kärsivät energiaköyhyydestä. Tämä on suuri luku verrattuna suunnitelmassa mainittuun samana talvena energialaskunsa maksamatta jättäneiden henkilöiden, 5600 hlö, verrattuna. Asiassa on siis merkittäviäkin alueellisia eroja. Suunnitelmassa on mainittu hyviä toimia haavoittuvimmassa asemassa olevien tilanteen helpottamiseksi, niiden jalkauttamiseen käytäntöön (tukien hakeminen, myöntäminen, ehdot) tulee kiinnittää erityistä huomiota.

6. Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky

Metsillä ja metsien tuotteilla on tärkeä rooli fossiilisten raaka-aineiden korvaamisessa. Suomessa, erityisesti Pohjois-Karjalassa, on vahva metsäalan tutkimus ja osaaminen, mikä mahdollistaa ilmastokestävän metsänhoidon osaamisen lisäämisen ja jalkauttamisen ja siten hiilinielujen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen. Tähän tavoitteeseen metsäala voi parhaiten tuottaa lisäarvoa ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Kansainvälisesti tunnustettu metsäosaaminen tukee myös Kansallista biotalousstrategiaa, jossa tavoitteena on kaksinkertaistaa biotalouden arvonlisä 2035 mennessä. Tämä edellyttää vahvaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa, mitä Suomesta ja maakunnasta löytyy. Tätä osaamista ja tutkimusta toteuttavia organisaatioita on ylläpidettävä koko maassa.

Lopuksi muistutamme, ettei Energia- ja ilmastosuunnitelman päämäärät ja tavoitteet eivät voi olla ristiriidassa kansallisten elinkeinostrategioiden, kuten kansallisen metsästrategian ja biotalousstrategian, kanssa.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Sari Koivula, Metsä- ja ilmastoasiantuntija
sari.koivula@pohjois-karjala.fi
puh. 040 5186326

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.